

ального символу дозволяють через окремий образ дати цілісне представлення про світ і співвіднести його з представленням про свою життя і про себе як суб'єкті діяльності. Показано вікові та гендерні особливості формування образу світу в підлітковому віці.

Ключові слова: сприйняття, картина світу, образ світу, підлітковий вік, розвиток, самосвідомість, візуалізація, цінності.

V. I. Sichka

PSYCHOLOGICAL PECULIARITIES OF WORLDVIEW PERCEPTION IN ADOLESCENCE

The article presents the review of the results obtained after carrying out the study of psychological peculiarities of visualization of modern worldview in adolescence, namely the understanding of purpose of life, the most important things, positive and negative things in life, considering the events and values of the modern world. When carrying out the research results review, the author has distinguished 15 categories of visualization of the image "Life Symbol". The predominant categories, according to the results analysis, are the following ones: "Motherland", "health", "love", "heart", and "sport". It has also been revealed that peculiarities of a visual symbol give an opportunity to give a holistic opinion about the world through a certain image and compare with the vision of one's own life and of oneself as an owner of a process. Age and gender peculiarities of the formation of worldview in adolescence are also presented and described in the article. As a conclusion it is necessary to notice that the study of adolescents' worldview is especially interesting and relevant due to the fact that this period is characterized by the eliminating of old things from the past, when an adolescent obtains a lot of useful things and information. Adolescents recreate all relationships with the environment and surrounding people and looks for the way to self-determine in the world.

Keywords: perception, worldview, world image, adolescence, development, consciousness, visualization, values.

Подано до редакції 08.09.2014

УДК: 159.9

V. V. Teslenko

ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД ОБДАРОВАНИХ УЧНІВ У СУЧАСНОМУ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

У статті розкривається сутність педагогічного супроводу обдарованих учнів, визначається головна мета, обґрунтовуються можливі варіанти його здійснення у сучасному загальноосвітньому навчальному закладі. Акцентовано увагу на тому, що педагогічний супровід має носити системний та комплексний характер, до основних напрямків якого віднесено діагностичний, консультаційний, освітньо-просвітницький, створення та аналіз відповідних освітніх програм. Надано аналіз педагогічних, загальнодидактичних та евристичних принципів, яких необхідно дотримуватися педагогічним працівникам у цьому виді діяльності. Означена також особлива роль вчителя у здійсненні педагогічного супроводу обдарованих учнів, зроблені загальні висновки.

Ключові слова: педагогічний супровід, обдаровані учні, система, індивідуально-диференційований підхід, принципи, гармонійний розвиток.

Загальні тенденції розвитку людської цивілізації визначають нові вимоги до особистості, її інтелектуального рівня, моральних якостей, активної творчої позиції щодо розв'язання нестандартних наукових та виробничих проблем, високого професіоналізму, соціальної відповідальності, толерантності тощо. Це зумовлює докорінні зміни загальної освітньої політики, трансформації її основних підходів, переорієнтації освіти з держави на людину, створення належних умов щодо максимально ефективного розвитку особистості, дотримання проголошених Генеральною Асамблеєю ООН у Декларації прав людини фундаментальних загальнолюдських цінностей.

Важлива роль у розвитку потенційних можливостей людини належить загальній середній освіті, оскільки саме на рівні навчально-виховного закладу формуються основні риси майбутньої розвиненої та конкурентосп-

роможної особистості. Необхідно підкреслити, що попередня багаторічна педагогічна політика і практика не були належним чином орієнтовані на актуалізацію власного потенціалу обдарованої дитини, розвитку її здібностей та задоволення наявних потреб та інтересів, що виступало стримуючим фактором її гармонійного розвитку. У сучасному педагогічному середовищі в цілому вже сформовано розуміння особливої уваги щодо розвитку обдарованих дітей як до найбільшої цінності суспільства. Слід зауважити, що наука визначає обдарованість як складне психологічне утворення, певне перетинання взаємопов'язаних пізнавальних, волевих, емоційних, мотиваційних та інших сфер психіки людини. При цьому ознаки обдарованості дитини можуть проявлятися у вигляді високого рівня спеціальних або загальних здібностей, мати як постійний, так і тимчасовий характер,

бути явним або прихованим (потенційним). Важлива роль в ефективному розвитку обдарованої дитини, на наше глибоке переконання, належить створенню та впровадженню сучасної системи професійного психолого-педагогічного супроводу цієї категорії учнів з урахуванням наведених характеристик та інших суттєвих зовнішніх та внутрішніх факторів впливу.

У психологічній та педагогічній науках використовуються поняття різних видів супроводу: педагогічний, психологічний, психолого-педагогічний, соціально-педагогічний тощо. Відповідно, існують і різні поняття «супроводу». У словнику В. Даля «супровід» визначається як «йти разом», «слідувати». Вчений Е. Зеер трактує супровід як засіб включення індивіда у процес взаємодії з метою створення умов для саморозвитку, саморуху у діяльності усіх суб'єктів взаємодії. Психолого-педагогічний супровід розглядається окремими вченими як система діяльності, спрямована на створення комплексних умов педагогічного, психологічного та соціального характеру для ефективного особистісного розвитку дитини або як система, спрямована на створення соціально-психологічних умов для успішного гармонійного розвитку учня в ситуаціях соціально-педагогічних взаємодій, організованих у межах навчального закладу. Інші дослідники визначають його як систему професійної діяльності педагогів та психологів у напрямку створення умов щодо позитивного, плідного розвитку взаємин учня і вчителя у шкільній освітній ситуації. Психолого-педагогічний супровід визначається також як процес надання своєчасної педагогічної та психологічної допомоги учням, які її потребують, та система корекції різноманітних впливів на основі аналізу змін у процесі розвитку дитини. Найчастіше у педагогічній теорії та практиці психолого-педагогічний супровід розглядається вченими і практиками з двох позицій: як принцип психолого-педагогічної діяльності та як її технологія. Можна погодитися з дослідниками Г. Барднером, І. Ромазаном та іншими, які акцентують увагу на тому, що у будь-якому випадку психолого-педагогічний супровід дитини має будуватися на природних механізмах розвитку, не руйнувати, а розкривати їх.

У нашому аналізі ми зосередимо увагу на педагогічному супроводі обдарованих учнів на рівні сучасного загальноосвітнього навчального закладу. У даному випадку *педагогічний супровід* доцільно розглядати як процес створення оптимальних умов розвитку та прояву індивідуальних здібностей обдарованих учнів та одночасної корекції факторів, що негативно впливають на реалізацію відповідних здібностей дітей. *Головна мета педагогічного супроводу* полягає у максимальному сприянні всебічного, гармонійного та ефективного розвитку обдарованого учня. Слід зазначити, що процес має включати також діяльність щодо надання адекватної та своєчасної допомоги учню у розв'язанні різних проблем. Створення оптимальних умов необхідно розглядати як цілеспрямований підхід до процесу супроводження з урахуванням аналізу різнопланових факторів розвитку обдарованості, відповідних закономірностей тощо. Оп-

тимальність умов може визначатися високими результатами та досягненнями конкретної обдарованої дитини у навчанні, творчих конкурсах, турнірах, олімпіадах тощо; раціональними витратами часу учасників навчально-виховного процесу та залучених фахівців щодо досягнення певних запланованих результатів; мінімальними витратами зусиль учня щодо досягнення бажаних позитивних результатів. Важливо, щоб у даному випадку навчальний заклад виконував роль своєрідного «розвивального середовища», яке максимально ефективно сприяє розв'язанню конкретних навчально-виховних задач, надає можливість обдарованим учням розкрити свій особистісний потенціал та реалізувати власні здібності, спонукає бути активним, комунікабельним та цілеспрямованим. Створення та функціонування «розвивального середовища» у різних загальноосвітніх навчальних закладах (особливо інноваційного характеру діяльності) може відрізнятися організаційними формами, змістом та спрямованістю, але у будь-якому випадку воно має надавати більш широкий вибір шляхів гармонійного розвитку обдарованої дитини. Зрозуміло, що просування обдарованого учня за власною траєкторією розвитку буде плідним за умови професійної та цілеспрямованої допомоги з боку педагогічних працівників, тому саме педагогічний супровід буде виступати основним системоутворюючим компонентом «розвивального середовища». Необхідно підкреслити, що *в основі процесу педагогічного супроводу обдарованих школярів має бути індивідуально-диференційований підхід*, який передбачає диференційоване ставлення до дітей, залежно від наявного у них відповідного потенціалу та своєчасного розпізнання і планового розвитку індивідуальної обдарованості учня. Означений підхід ставить на меті глибокий аналіз та визначення для кожної обдарованої дитини власного темпу засвоєння програмного та позапрограмного (додаткового) навчального матеріалу, близької та дальньої перспективи розвитку, гармонійного особистісного становлення тощо. Необхідно зазначити, що на сучасному етапі розвитку освіти склалися сприятливі умови щодо реалізації індивідуально-диференційованого підходу, які, у першу чергу, пов'язані з демократизацією суспільних відносин, гуманізацією навчально-виховного процесу, наявністю багатоваріативних навчальних програм, курсів за вибором, наданням педагогічним колективам широких можливостей у виборі форм і методів навчання, поширення інноваційного творчого освітнього простору, експериментальних майданчиків тощо. Виходячи з цього, на нашу думку, індивідуально-диференційований підхід слід вважати визначальним та перспективним у процесі педагогічного супроводу обдарованих учнів.

Слід зазначити, що педагогічний супровід обдарованих учнів у сучасному загальноосвітньому навчальному закладі має носити системний та комплексний характер. Особливої уваги в рамках системи педагогічного супроводу обдарованих учнів поряд з достатньо вивченими і описаними у науковій літературі діагностичними (вивчення на основі сучасних методик індивідуальних,

особистісних особливостей та схильностей обдарованих учнів з метою більш чіткого планування траєкторії їх ефективного навчання та розвитку), консультаційними (гнучка підтримка дитини у виборі діяльності, цілеспрямоване формування в учня уміння проектувати власний маршрут навчання, а з часом і життєвий шлях), розвивальними і корегувальними (ефективне розкриття потенціалу обдарованої дитини, формування та розвиток комунікативних навичок, здатності до адекватної самооцінки, самоаналізу, самоконтролю, плануванню тощо), освітньо-просвітницькими (організація відповідної просвітницької роботи з батьками та педагогічними працівниками з метою підвищення їх рівня професіоналізму та скоординованості відповідних спільних зусиль, спрямованих на всебічну допомогу обдарованої дитини) напрямками заслуговує на увагу *створення та аналіз відповідних освітніх програм*. При цьому становлення та розвиток особистості одарованої дитини у сукупності з її когнітивними, емоційними, мотиваційними характеристиками має бути у центрі уваги програми, що проектується. У реальній педагогічній практиці знайшли застосування різні стратегії навчання та розвитку обдарованих дітей: поглиблення, прискорення, збагачення та інші, які використовуються у навчальному закладі в різних поєднаннях у залежності від умов та ступеня готовності учасників навчально-виховного процесу. Відповідно й освітні програми розвитку обдарованості, що створюються в умовах загальної освіти, мають відповідати цим стратегіям та бути спрямованими на розвиток і удосконалення когнітивних, емоційних, мотиваційних та інших сфер особистості дитини. Забезпечення багатоваріативності навчального процесу, що передбачає впровадження предметних, вище предметних і значно вище предметних знань і умінь, використання різних сучасних джерел інформації, новітніх технологій навчання особистісно-орієнтованого характеру, сприяє соціалізації та самовдосконаленню особистості. Програма має оптимально поєднувати традиційні підходи та інноваційні методи активного характеру з елементами психологічного навчання (тренінги, рольові ігри проблемної спрямованості, різноформатних дискусій тощо). При цьому гармонійне взаємодоповнення при виконанні навчальних, діагностичних, прогностичних та корегувальних функцій в рамках програми забезпечить вивчення потенційних можливостей обдарованої дитини та відповідну динаміку її розвитку.

Виходячи із готовності та потреби обдарованих учнів до взаємодії з педагогом, доцільно *виокремити певні можливі варіанти педагогічного супроводу у загальноосвітньому навчальному закладі*:

I група передбачає комплексну діяльність учителя, пов'язану з подоланням обдарованим учнем певних ускладнень та прогалин у знаннях, перешкод особистісного плану. У даному випадку ініціативна діяльність педагога має бути максимальною, оскільки власна ініціатива дитини, як правило, буває дуже низькою. Певна «опікунська діяльність» учителя у цій ситуації визначається тим, що учень не в змозі правильно орієнтуватися

у змісті навчання, або не знаходить правильних шляхів виходу з проблемних ситуацій під час міжособистісного спілкування з однолітками. Окрім цього, педагог має планувати та реалізовувати діяльність превентивного характеру, тобто своєрідний «педагогічний захист» інтересів дитини у випадку виникнення для учня психологічної, фізичної або іншої загрози, за умови, що дитина не впорається з цим самотійно.

II група передбачає створення педагогом ситуації конструктивної взаємодії з учнем, що буде основою формування потреби дитини у відповідному спілкуванні з наставником. При цьому активність педагогічного працівника здебільшого превалює над активністю учня. Слід зазначити, що у короткотривалих за часом ситуаціях навчання з елементами репродуктивного та алгоритмізованого характеру ефективним є використання форми наставництва (менторства). Воно здійснюється педагогом за допомогою надання обдарованому учню в різних видах моделі дій та їх коригування за допомогою налагодженого зворотного зв'язку (основна схема: Tell-Show-Do).

III група характерна для творчої взаємодії з вчителем учнів, які вже мають достатньо високий рівень самостійності у навчальній діяльності. У цій ситуації здебільшого вже сам учень виступає автором власної освітньої траєкторії і його активність превалює над активністю педагога. Разом з тим у даному випадку значно зростає роль так званої «приховано-віддаленої» частини педагогічної діяльності, яка полягає у системному спостереженні та професійному аналізі проблемних ситуацій, їх своєчасному корегуванні, розробці систем навчальних завдань та механізмів відповідних спільних кроків, у тому числі й випереджального характеру. Слід зауважити, що у ситуації, коли обдарований учень у цілому самотійно планує та реалізує власні навчальні кроки, може впоратися з багатьма особистісними та навчальними проблемами, але інколи зустрічається з певними труднощами, доцільним є цільове надання «педагогічної допомоги», у рамках якої педагогом будуть продемонстровані варіанти вирішення подібних проблемних ситуацій. Роль вчителя при цьому умовно зводиться до «оперативного консультанта», «професійного радника». Якщо позиція «само» у обдарованої дитини стає домінуючою і ступінь втручання вчителя у процес самотійної реалізації його навчальної траєкторії є мінімальним, то у взаємодії педагог-учень обґрунтованим є використання «педагогічної підтримки», яка надається педагогом за запитом учня або у разі невпевненості учня у правильності вибору щодо розв'язання складної проблеми. Завдання педагогічного працівника полягає у створенні умов для оптимального вибору учня, а завдання школяра – у його свідомому здійсненні з метою правильного вирішення проблеми. Важливо, щоб учень відчував при цьому доброзичливу атмосферу, впевненість у «надійному плечі». Педагог має бути «другом у спільній справі», «старшим товаришем» тощо.

Важливо підкреслити, що педагогічний супровід, на нашу думку, передбачає також уміння вчителя синх-

ронно рухатися разом з учнем у напрямку визначеної навчально-розвиваючої траєкторії, не припускати будь-якого тиску на дитину, створити ситуацію попиту для учня, який буде охоче брати знання та практичний досвід педагога. Вчитель має бути при цьому позитивним прикладом для обдарованої дитини не тільки в освітньому, але й у життєвому просторі.

Необхідно підкреслити, що кожний з цих варіантів педагогічного супроводу обдарованих учнів включає так звану «складову часу», яка полягає у превентивному наданні спеціального блоку інформації, який дозволить дитині завчасно підготуватися та розв'язати певні проблеми. Доцільним, на нашу думку, є використання наступних видів супроводу (у часовому вимірі):

а) одноразовий варіант супроводу – використовується педагогічним працівником у ситуації, коли учень може впоратися з проблемою самостійно і треба лише допомогти йому активізувати внутрішні резерви, вселити впевненість у власні сили;

б) своєчасний супровід – здійснюється педагогом за наявності запиту на допомогу з боку дитини або за наявності ознак небезпеки психологічного, фізичного характеру;

в) дискретний варіант супроводу доречний за необхідності м'якого коригування проблемних ситуацій, які час від часу виникають у обдарованих учнів;

г) пролонгований супровід використовується тоді, коли процес подолання проблеми учнем виявляється тривалим, що потребує постійного спостереження і необхідного толерантного втручання з боку вчителя, формування у дитини відчуття надійності цієї допомоги та позитивного розуміння ситуації;

д) завершальний супровід надається педагогом учневі, який був змушений долати проблемну ситуацію. Цей підхід ставить за мету зняття певної напруги та моделювання подібних варіантів перешкод і розвитку можливих наслідків.

Необхідно зазначити, що у педагогічній практиці можливе використання різних поєднань варіантів педагогічного супроводу. Важливо, щоб вони були оптимальними щодо шкільних умов і можливостей педагогічного колективу і сприяли подоланню ускладнень та перешкод, випробовуваних обдарованим учнем у навчанні, спілкуванні та розвитку.

У процесі педагогічного супроводу обдарованих учнів необхідно дотримуватися певних педагогічних, загальнодидактичних, евристичних принципів, які активно обґрунтовуються та систематизуються сучасними дослідниками. До основних з них, на нашу думку, слід віднести наступні.

Група загальнопедагогічних принципів:

1) *принцип гуманістичної спрямованості діяльності педагогів та учнів* передбачає створення необхідних умов збагачення наявних інтересів обдарованих учнів та сприяння прояву нових; надання можливостей вибору способів і засобів досягнення поставленої мети у навчанні і розвитку (вільне обрання додаткових освітніх послуг, допомоги, наставництва тощо); гуманізацію сис-

теми ціннісної орієнтації учнів, дотримання загальнолюдських та національних цінностей; толерантне ставлення до інших людей, їх культури, віросповідання, походження, соціального та професійного вибору; формування готовності дітей набувати необхідного соціального досвіду та його позитивне використання у дорослому житті;

2) *принцип цілеспрямованості і комплексності педагогічного впливу* полягає у відповідності використання педагогічних засобів визначеним цілям, спрямованим на навчання, виховання та розвиток обдарованих учнів; єдності цілей, задач, змісту, методів і організаційних форм педагогічної роботи;

3) *принцип диференціації навчання* передбачає врахування індивідуально-типологічних особливостей обдарованих учнів, їх загальних та індивідуальних здібностей, інтересів та нахилів; використання гнучких підходів до організації процесу їх навчання і розвитку, аналіз та корекція отриманих результатів; оптимальне поєднання класної, групової та індивідуальної форми навчання; оперативне реагування на потреби учнів; розробку та реалізацію спеціальних навчальних програм та варіативних дидактичних конструкцій у процесі педагогічного супроводу тощо;

4) *принцип індивідуалізації в організації навчальної і позанавчальної роботи* потребує врахування індивідуально-особистісних характеристик обдарованої дитини у різних варіантах його діяльності (відповідні педагогічні задачі мають бути орієнтовані як на зони близького, так і перспективного розвитку); впровадження моделей навчання обдарованих учнів з урахуванням оптимального індивідуального темпу навчання, що відповідає можливостям кожної дитини; максимального розкриття потенціалу особистості у навчальному процесі, позакласній та позашкільній діяльності;

5) *принцип мотивації діяльності обдарованої дитини* полягає у усвідомленні учнем вагомості творчої навчальної діяльності для особистісного саморозвитку; формування активного відношення особистості до себе і навколишнього світу; довіри дитині при виборі засобів і способів досягнення нею свідомо обраної мети; використання різних, педагогічно обґрунтованих форм стимулювання та заохочення обдарованої дитини.

Група загальнодидактичних принципів:

1) *доступності* (побудова та реалізація оптимальної моделі навчання, у якій існує можливість закономірно керувати темпом і змістом розвитку обдарованого учня на основі здійснення необхідних навчальних впливів);

2) *наступності* (збереження основних зв'язків послідовних стадій навчання обдарованих учнів, різних за змістом і способами здійснення);

3) *діяльності* (визначає основу, засоби побудови, збереження і використання системи навчання та розвитку обдарованих дітей).

Група евристичних принципів:

1) *принцип визначення особистісних цілей* (необхідність усвідомлення цілей планової діяльності обдаро-

ваним учнем і педагогом, їх узгодженість; превалювання педагогічних цілей учителя над предметними з метою допомоги учневі вибудувати власну траєкторію навчання);

2) *принцип вибору індивідуальної освітньої траєкторії* (право учня на усвідомлений та погоджений з педагогом вибір основних складових свого навчання – цілей, змісту, темпу, форм, методів та відповідної системи контролю й оцінки результатів);

3) *принцип відсутності обмеження змісту рамками навчальних дисциплін* (обдарований учень повинен мати право і можливість виходити за рамки навчальних предметів, отримувати знання, що є вищими за стандартні програмні вимоги шкільного курсу);

4) *принцип плідності навчання* (орієнтація навчання не стільки на загальновідоме, скільки на додавання до нього нового, що сприяє розвитку в обдарованого учня внутрішніх здібностей);

5) *принцип пріоритетності внутрішнього освітнього продукту обдарованої дитини* (визначає пріоритетність внутрішнього розвитку обдарованого учня перед засвоєнням освітньої інформації зовнішньої заданості);

6) *принцип ситуаційного навчання* (у навчанні обдарованих учнів важливим є створення або використання евристичної освітньої ситуації, яка виникає та при якій завдяки педагогічному супроводженню вчитель забезпечує особистісне розв'язання школярами власних проблем).

У процесі організації та здійснення педагогічного супроводу обдарованих учнів дуже важливу роль відіграє вчитель. Аналіз сучасних досліджень свідчить, що найбільших успіхів у цій діяльності досягають педагогі-

чні працівники, які мають високу фахову підготовку, глибокі знання щодо специфіки роботи з обдарованими дітьми, здатність до творчості, постійного самовдосконалення тощо. Задача адміністрації навчального закладу у даному випадку полягає у створенні системи постійного удосконалення відповідних якостей вчителів, атмосфери творчого пошуку та зацікавленості педагогів у позитивних результатах власної діяльності. У рамках цієї системи важливо передбачити проведення відповідних тренінгів, навчальних семінарів, методичних нарад, конференцій, індивідуальних співбесід тощо із залученням різнопрофільних фахівців, науковців, а також участь педагогічних працівників у міжшкільних, міських (районних), обласних, республіканських та міжнародних заходах цієї проблематики; надання вчителям всебічних знань щодо професійної організації ефективного педагогічного супроводу обдарованих дітей з використанням сучасних технологій, можливостей інтернет-ресурсів; тренування умінь педагогів створювати індивідуальні інноваційні програми (траєкторії) розвитку обдарованих учнів тощо.

Слід підкреслити, що проблема організації ефективного педагогічного супроводу обдарованих учнів у сучасному навчально-виховному закладі охоплює головні питання усього навчально-виховного процесу і тому є актуальною та значущою для психолого-педагогічної науки та реальної практики. На нашу думку, з урахуванням тенденцій розвитку сучасної освіти цей напрям є перспективним та потребує подальшого вивчення і розробки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Анікіна Н. Педагогічна підтримка обдарованості / Н. Анікіна. – К.: Видавничий дім "Шкільний світ", 2005.
2. Запотылок О.О. Работа с одарёнными детьми / О. О. Запотылок. – Мн., 2006.
3. Ильясов Д. Ф. Особенности развития одарённости учащихся [Электронный ресурс] / Д. Ф. Ильясов, Н. Ю. Андреева // Современные проблемы науки и образования. – 2012. – № 3. – URL: <http://www.science-education.ru/103-6277>.
4. Кажарская С. Как развить одарённость и креативные способности / С. Кажарская // Минская школа. – 2004, №2.
5. Моляко В. О. Здібності, творчість, обдарованість: теорія, методика, результати досліджень / В. О. Моляко. – Житомир: Рута, 2006.

REFERENCES

1. Anikina, N. *Pedahohichna pidtrymka obdarovanosti [Pedagogical support of giftedness]*. Kyiv: Vydavnychiy dim "Shkilnyi svit" [in Ukrainian].
2. Zapotylok, O. O. (2006). *Rabota s odarennymi detmi [Work with gifted children]*. Minsk [in Russian].
3. Ilyasov, D. F., Andreeva, N. Yu. (2012). *Osobnosti razvitiya odarennosti uchaschihsya [Peculiarities of*

6. Недужко В. Д. Управление процессом развития дитячої обдарованості в навчальному закладі нового типу [Текст] / В. Д. Недужко. – Луцьк : [б. в.], 2010.
7. Панов В. И. Одарённость как проблема современного образования / В. И. Панов // Психология сознания: современное состояние и перспективы: материалы I Всерос. конф. – Самара, 2007.
8. Синягина Н. Ю. Личностно-ориентированное развитие одарённых детей / Н. Ю. Синягина. – М.: АНО «ЦНПРО», 2011.
9. Синягина Н. Ю. О некоторых проблемах развития одарённости: наука и практика / Н. Ю. Синягина // Мир психологии. – 2011. – № 1.
10. Сусллова М. Система выявления и поддержки одарённых детей / М. Сусллова [Электронный ресурс]. – URL: <http://www.menobr.ru/materials/45/29555>.

development of pupils' giftedness]. *Sovremennyye problemy nauki i obrazovaniya – Modern problems of science and education*, 3. Retrieved from: <http://www.science-education.ru/103-6277>.

4. Kazharskaya, S. (2004). *Kak razvit odarennost i kreativnye sposobnosti [How to develop giftedness and*

creative abilities]. *Minskaya shkola – Minsk school* [in Russian].

5. Moliako, V. O. (2006). *Zdibnosti, tvorchist, obdarovaniist: teoriia, metodyka, rezultaty doslidzhen* [Abilities, creativity, giftedness: theory, methods, research results]. Zhytomyr: Ruta [in Ukrainian].

6. Neduzhko, V. D. (2010). *Upravlinnia protsesom rozvytku dytiachoi obdarovaniosti v navchalnomu zakladi novoho typu [Tekst]* [Managing the process of child's giftedness development in an educational institutions of the new type: text]. Lutsk [in Ukrainian].

7. Panov, V. I. (2007). *Odarennost kak problema sovremennogo obrazovaniya* [Giftedness as a problem of modern education]. *Psihologiya soznaniya: sovremennoe sostoyanie i perspektivy: materialy I Vseross. Konf –*

Psychology of consciousness: modern state and prospective: proceeding of the V all-Russian conference. Samara [in Russian].

8. Sinyagina, N. Yu. *Lichnostno-orientirovannoe razvitie odarenykh detey* [Personality-oriented development of gifted children] [in Russian].

9. Sinyagina, N. Yu. (2011). *O nekotorykh problemakh razvitiya odarennosti: nauka i praktika* [About some problems of the development of giftedness: science and practice]. *Mir psikhologii – World of psychology, 1* [in Russian].

10. Suslova, M. *Sistema vyyavleniya i podderzhki odarenykh detey* [System of revealing and support of gifted children]. Retrieved from: <http://www.menobr.ru/materials/45/29555> [in Ukrainian].

В. В. Тесленко

ПЕДАГОГИЧЕСКОЕ СОПРОВОЖДЕНИЕ ОДАРЁННЫХ УЧАЩИХСЯ В СОВРЕМЕННОМ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ УЧЕБНОМ ЗАВЕДЕНИИ

В статье раскрывается сущность педагогического сопровождения одарённых учащихся, определяется главная цель, обосновываются возможные варианты его осуществления в современном общеобразовательном учебном заведении. Акцентируется внимание на том, что педагогическое сопровождение должно носить системный и комплексный характер, к основным направлениями которого отнесены следующие: диагностическое, консультационное, образовательно-просветительское, создание и анализ соответствующих образовательных программ. Предоставлен анализ педагогических, общедидактических и эвристических принципов, которые необходимо соблюдать педагогическим работникам в данной деятельности. Определена также особая роль учителя в осуществлении педагогического сопровождения одарённых учащихся, сделаны общие выводы.

Ключевые слова: педагогическое сопровождение, одарённые учащиеся, система, индивидуально-дифференцированный подход, принципы, гармоничное развитие.

V. V. Teslenko

PEDAGOGICAL SUPPORT OF GIFTED STUDENTS AT MODERN COMPREHENSIVE SCHOOL

The article deals with the essence of pedagogical support of gifted pupils and possible variants of its implementation in modern comprehensive educational establishments. Special attention is paid to the fact that pedagogical support must be of a system and complex character, which include the following directions: diagnostic, consulting, educational, creation and analysis of corresponding educational programs. The analysis of pedagogical, general didactical and heuristic principles, which have to be taken into account by pedagogical staff in this area, is presented. Special role of a teacher in the implementation of pedagogical support of gifted children is specified. The analysis of modern researches gives an opportunity no state that those pedagogical workers, who have high specialty qualification, profound knowledge of the specificity of work with gifted children, ability to creativity, constant self-development, achieve greater success in this field of activity. The main task of the administration of an educational establishment in this case is to create the system of constant improvement and development of teachers' personal and professional qualities, the atmosphere of creative search and teachers' interest in positive results of their own work. Within this system it is important to foresee the implementation and carrying out special corresponding trainings, seminars, conferences, individual interviews with different specialists, scientists, as well as participation of pedagogical staff in interschool, regional, state and international events in this field; giving teachers knowledge in the area of professional organization of efficient pedagogical support of gifted children with implementing modern technologies, capabilities of internet recourses, training pedagogues' abilities to create individual innovative programs of developing gifted children etc. It is important to note that the problem of organization of efficient pedagogical support of gifted children at comprehensive school includes the main issues of the whole educational process and that is why it is urgent and significant for psychological and pedagogical sciences and practice.

Keywords: pedagogical support, gifted pupils, system, individually differentiated approach, principles, harmonious development.

Подано до редакції 08.09.2014